

Negyvenéves az MKE Műszaki Könyvtáros Szekciója

A műszaki könyvtárosok szervezete negyven évének eseményeire és legfontosabb szakmai eredményeire tekintett vissza a lezárult jubileumi esztendőben, 2011-ben a műszaki, a természettudományos, az orvosi könyvtáros és tágabb értelemben az egész magyar könyvtáros társadalom.

Az MKE Műszaki Könyvtáros Szekciója (MKSZ) 1970 december 18-ai megalapítására, első elnökétől, Vajda Eriktől, a létrehozása körüli küzdelmes évek személyiségein, Kovács Dezsőn, Poprády Gézán, Ottovay Lászlón, majd Maurer Péterén, Teveli Mihálynén, Koltay Tiboron, Balogh Margiton át a jelenlegi korszakig szóló méltó megemlékezés a BME OMIKK könyvtárának patinás olvasótermében 2011. március 24-én megtartott ünnepi konferencián megtörtént.

Az ünnepi köszöntőket Bakos Klára, az MKE elnöke – a műszaki szekció korábbi titkára –, Fonyó Istvánné, a könyvtár főigazgatója és Nagy Zoltán, az MKSZ elnöke mondta. A köszöntők azonban nem csupán protokolláris beszédek voltak, de a múlt egy-egy emlékezetes mozzanatára is utaltak. Kovács Dezső pedig felolvasta az alapító Vajda Erik üzenetét, a további működés szükségességéről szóló és a jövőre is érvényes gondolatait.

Igen nagy hatású nyitóelőadást tartott Gazda István tudománytörténész professzor, a Magyar Tudománytörténeti Intézet igazgatója, és pedig *A műszaki könyvtárak létrejöttéről, szerepéről a kezdetektől napjainkig* címmel, újszerű megközelítésbe helyezve a vezető magyar műegyetemi tanáraink, feltalálóink, Nobel-díjas tudósaink tevékenységét a hazai és külföldi „tudásbázisoknak”, azaz könyvtárainknak létrehozásában és a mai napig is világszínvonalra törekvő működtetésében.

Az MKSZ négy évtizedének történetét, működésnek különböző korszakait, a szervezet vezető testületeinek és tagjainak munkáját, az események és szakmai rendezvények krónikáját Nagy Zoltán ismertette a kronologikus eseménynaptárral és irodalmi hivatkozásokkal kiegészített előadásában. Ezt követően a korábbi elnökök számoltak be az általuk fémjelzett időszakok legfontosabbnak tartott és korszakos eredményeket hozó, jellemző fejleményeiről.

A jelenlegi korszakot, a közelebbi múlt rendezvényeit, eseményeit, a vállalati könyvtárak műhelybeszélgetéseit, a szakmai tanulmányutakat, a határon túli könyvtárak támogatásában végzett munkánkat, a vándorgyűléseken szervezett önálló programjainkat, egészen a Luca napi rendezvényekig, illetve a beszámoló taggyűlésekig – már a leghatékonyabb tájékoztatási eszközünk, a honlapunk (www.mke.info.hu/muszaki) szöveges cikkei és képanyagai segítségével mutatta be Tolnai György szerkesztő tagtársunk nagy érdekelődést kiváltó előadása keretében.

Az MKSZ negyvenéves fennállásának alkalmából tagjaink közül munkájának elismeréseként jubileumi emléklapot kapott Vajda Erik, Kovács Dezső, Poprády Géza, Fenyves Márta, Farkas Katalin, Hajagos Ferenc, Jáki Éva, Szabó Júlia, Váradai Éva,

Maurer Péter, Tremkó Györgyné, Benda Mária, Billédi Ferencné, Petróczy Judit, Balogh Margit, Nagy Zoltán, Rettich Béla, Tolnai György, Bakos Klára és Palotai Mária.

A rendezvény azonban nem csupán a jubiláris köszöntőké volt, hanem az érdemi elmélyedése, a történet tényszerű felidézése is. Nem csupán megemlékeztünk az alapító Vajda Erik érdemeiről, de szóltunk arról is, hogy Poprády Géza vezetése idején vált igazán „nagykorúvá” a szekció. Hiszen a ’70-es évek végétől kiépültek a nagy vállalati információs központok (ÉTK, VITUKI), elkezdődtek az első gépesítési kísérletek, kezdtek kiépülni az első információkereső rendszerek. Nem lehet véletlen, hogy ebben az időszakban érte el az MKSZ legmagasabb taglétszámát (mintegy 670 fő). Ottovay László korszakában készült el a szekció alapszabálya, és ebben az időszakban fejlődtek ki, váltak rendszeressé az MKE más szekcióival a kapcsolatok, amelyek a Társadalomtudományi, a Bibliográfiai vagy a Könyvtártörténeti Szekcióval közösen szervezett eseményekben öltöttek testet. Teveli Mihályné vezetésekor erősödtek meg a szekció nemzetközi kapcsolatai, elkezdődtek a tapasztalatcsere-látogatások. A Koltay Tibor neve fémjelezte időben terjedt el – az MKE haladó hagyományaira is épülve – az internet széles körű használata. Az MKSZ Balogh Margit vezetése idején vált véglegesen közhasznú nonprofit szervezetté. Ugyanakkor – ezt is meg kellett állapítanunk – a fogyatkozó vállalati könyvtárak miatt csökkent az MKSZ taglétszáma is, ebben a korszakban mintegy 200 fő alá. Többek között e folyamat lassítása céljából alakult meg az MKSZ Híradója, illetve indult el a szekció *Muszkon* elnevezésű elektronikus hírlevele.

2006-ban, a Nagy Zoltán irányította új vezetőség célul tűzte ki a taglétszám szerény mértékű emelését. E célból a vállalati, a műszaki, a természettudományi és az orvosi könyvtárak országos konferenciákat szerveztek, továbbképzési lehetőséget teremtettek, szakmai tanulmányutakat szerveztek szerte a Kárpát-medence jeles szakkönyvtáraiba, sőt sor került az I. világháborúban elesett magyar honvédek emlékhelyeinek felkeresésére is. Az MKSZ vezetése hangsúlyt helyezett arra is, hogy a maga körében tartsa a nyugdíjas kollégákat is, így alakult ki az a helyzet, hogy ma az MKSZ a Magyar Könyvtárosok Egyesületének legnagyobb taglétszámú szervezete.

Talán érdekességként megemlíthető az is, hogy az MKSZ tagjai – amellet, hogy számos izgalmas szakmai rendezvény részesei lehettek – közül számosan a Magyar Könyvtárosok Egyesületében vezető pozíciót töltöttek be, elnökei, elnökhelyettesei, főtítkárai, elnökségi tagjai lettek, ide értve az MKE jelenlegi elnökét, Bakos Klárát is.

* * *

Az MKSZ történetére és munkálkodásában résztvevő személyiségekre, a szervezet tagjaira való jubiláris visszaemlékezés mellett mindvégig kerestük a lehetőséget arra, hogy az MKE-ben is sokat emlegetett, a műszaki szekció által kezdeményezett könyvtárszakmai kérdésekről, a manapság korszakos jelentőségűnek tartott témákról is tarthassunk egy összegző konferenciát. Így kerülhetett sor – három országból meghívott előadóink részvételével – másik rendezvényünkre, az MKSZ szakmai konferenciájára, mégpedig az OSZK Magyar Kultúra Napi műsorához kapcsolódva, 2012. január 19-én a nemzeti könyvtár VI. emeleti előadótermében.

A sok érdekes programkínálatot nyújtó napon reggel 10 órára igen szép számú érdeklődő kolléga és vendég jelent meg konferenciánkon, ahol Fonyó Istvánné, a BME OMIKK és Sajó Andrea, az OSZK főigazgatója – mint rendezvényünk házigazdája és mint szervezetünk régi tagja – köszöntötte a megjelenteket.

Az előadások sorát a Könyvtári Intézet vezető munkatársai, Hegyközi Ilona és Hangodi Ágnes nyitották meg a szakkönyvtári tájékoztatás legújabb lehetőségeiről és könyvtáros képzés területén kialakult helyzetről, illetve tervekről beszámolva.

Balogh Margit, az MKSZ korábbi elnöke a '70-es évektől a '90-es évekig tartó időszak szakmai eredmények történeti mozzanatait idézte fel, több korabeli kép bemutatásával szemléltetve mondandóját. Mint mondta: mindazokat az eredményeket, amelyek szervezetünk munkájából és vezető egyéniségeinek korszakos felvetéseiből, előterjesztéseiből és szakmai folyóiratokban megjelent cikkeiből eredtek, a továbbiakban teljességre törekvően kell összegyűjteni, és az utókor számára közreadni.

Kóródy Judit, az Infodok Kft. vezetője a vállalati könyvtárak átalakulásáról, pontosabban az elektronikus információk egyre gyorsabb áramlása biztosította lehetőségeiről beszélt. Ebben az előadásban váltak világossá a vállalati, intézményi, műszaki könyvtárak jövőjének nagyszerű perspektívái. Sokszor fogjuk még ezt az igen jól felépített, adatokban gazdag előadást emlegetni, ezekkel a gondolatokkal foglalkozni, alternatíváit elemezni és értelmezni.

A kifejezetten műszaki szakkönyvtári, informatikai kérdések megtárgyalása után szervezetünk egy másik nagyon fontos tevékenységi köréről, a határainkon túli magyar könyvtárak támogatása területén végzett munkánkról szóló beszámolók és előadások következtek. E területen kiemelt fontossággal bírt a régi Jugoszláviában, a Vajdaságban vagy a ma már Horvátországhoz tartozó Baranyában, illetve Szlovéniában, a Muravidéken végzett magyar dokumentummentő és gyarapító, hungarika-mikrofilmlezési program 1979–1990 közötti, ma már szinte felbecsülhetetlen eredményeinek bemutatása.

Kivételes lehetőség adódott ezen a konferencián, hogy az akkori munkálatok legjobb helyi szakértői gazdag tapasztalataikkal tudjanak beszámolni arról, mit jelentett a helyismereti kutatás számára az a több százezer oldalnyi mikrofilmgyarapodás, amely csak a hírlapok, folyóiratok rögzítése útján megvalósult.

Pastyik László, az Újvidéki Egyetem magyar tanszékének korábbi tanára, sajtótörténész, bibliográfus a vajdasági hírlap- és folyóiratmentő munkálatok korszakos eredményeiről, a hungarika-kutatás és számbavétel jelentőségéről és a háborús évek miatt sajnálatosan befejezetlenül maradt munkálatairól számolt be igen érdekes, vonzó stílusban, de a drámai események, történelmi fordulatok ismertetését sem mellőző előadásban. Az érintett közel 300 periodika címéből több mint 120 címnek a felvételeit az OSZK Mikrofilmtárának munkatársai az Újvidéki Matiča Srpska Könyvtárában készítették el, az ottani magyar kollégák – Heinermann Péter, Pintér Adrienne, Bábi Csaba és mások – segítségével. A munkálatokat az OSZK Mikrofilmtára részéről a délvidéki helyszíneken Nagy Zoltán szakmai előkészítésével a legtöbbször Stróh Tamásné, Zséli Lászlóné, Werderitsné Kertész Zsuzsa és alkalmanként Murányi Mihályné, Papp Andrásné, Pastyik Endre és Ackermann Ádám végezték két évtizeden át.

A munka szabadkai folytatásáról már *Szentgyörgyi István szabadkai bibliográfiai műhelye és az OSZK mikrofilmlezési programja* címmel Mák Ferenc művelő-

déstörténész, egykor a Szabadkai Városi Könyvtár munkatársa számolt be, aki annak idején maga is a munka részese volt. Felidézve azokat az éveket, amelyben Szentgyörgyi István, Bazsant Éva, Kunkin Zsuzsa és jómaga közreműködtek abban, hogy több mint 70 címmel gyarapodjon a szabadkai könyvtár és az OSZK nemzeti periodika gyűjteménye is. *(Az előadás szerkesztett változata jelen számban olvasható – a szerk.)*

Miután 1991-ben kitört a háború Jugoszláviában, a helyén több önálló ország jött létre. Az újonnan alakult Szlovéniában, a Muravidéken, Muraszombatban és Lendván nyílt újból lehetőség a hungarika-anyagot pótló és gyarapító munkálatok végzésére 1992–2007 között. Ennek az eredményeiről számolt be Papp József, a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár hungarológus munkatársa, aki a kezdetektől mentora volt ennek a fontos értékmentő tevékenységnek. *A muravidéki szlovén és magyar periodikák kölcsönös kiegészítése, gyarapítása mikrofilmzés útján* címmel megtartott előadásában a korabeli napilapok (pl. *Muraszombat és Vidéke, Lendva és Vidéke*) mellett szólt a kiemelkedő értékű, az 1573–1574 között Alsó-Lendván megjelent, Kulcsár György prédikátor által írt és az akkor ott működő Hoffhalter nyomda által kinyomtatott három önálló mű hasonmás kiadásának munkálatairól is, amelyet Nagy Zoltán szerkesztésével szintén az OSZK mikrofilmjeiről készítettek el, és jelenhetett meg a Lendvai Galéria és Múzeum, valamint az Országos Széchényi Könyvtár közös kiadásában.

E témakörhöz kapcsolódott a következő előadás is, amelyben Bihari Zoltán, a Xantusz Könyvesház vezetője igen részletes és valóban gazdag címjegyzék kíséretében ismertetést tartott azokról a Felvidéken, Erdélyben, a Délvidéken megjelent természettudományos, műszaki, és helytörténeti művekről, amelyeket Magyarországon elsősorban vagy kizárólagosan náluk lehet a könyvtáraknak beszerezni. Szerencsés megoldás volt, hogy az ismertetett műveket a konferencia ideje alatt a helyszínen meg lehetett vásárolni.

A jelenkor széles könyvkiálata és kiadványainak prezentálása mellett visszatekintést kaptak a konferencia hallgatói a műszaki sajtókiadás magyarországi kezdeteiről Perjámosi Sándor bibliográfus előadásából, többek között a Magyar Mérnök és Építész Egylet 1848-as lapalapítási kezdeményezéséről. Az úttörő törekvés, ez a korát megelőző kezdeményezés majd csak az 1860-as években testesült meg a már ténylegesen és folyamatosan megjelenő építész szakfolyóiratban.

A régmúlt műszaki, technikai világának bemutatása után a mai kor, még inkább a holnap energiatermelési és felhasználási lehetőségeiről esett szó. A szél- és vízimalmoktól, a jelenleg is fejlesztések alatt álló szél- és vízierőművekről tartott sok képpel illusztrált előadást Kádár Péter, az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar Villamosenergetikai Intézetének igazgatója, aki bemutatta az e tárgyban, a magyarországi szélmalomokról és vízimalmokról írott könyveit is.

Az elhangzott tíz előadás valóban megtestesítette azt a sokszínűséget, amit maga az MKSZ is képvisel, hiszen több szakterületű könyvtárosait fogta össze az elmúlt negyven év során, és képviseli ma is. Ezt a sokirányúságot, tematikai sokszínűséget is szimbolizálta a 2012. január 19-i konferencia.

Nagy Zoltán